

Cristian Preda

**TIRANUL CU NAS MARE
ȘI CU SUFLET FOARTE MIC**

**Lirică politică, sloganuri electorale
și versificații satirice de campanie
de la 1834 până în zilele noastre**

POLIRO
2020

Cuprins

În loc de introducere.....	7
De la domnii regulamentari la abdicarea lui Cuza.....	11
De la plebiscitul în favoarea lui Carol I la sfârșitul Marelui Război	71
De la primul scrutin universal masculin la proclamarea republicii	179
De la Frontul Democrației Populare la Frontul Salvării Naționale	267
În zilele noastre... ..	342
Câteva concluzii	383
<i>Note</i>	387
<i>Glosar</i>	439
<i>Lista versurilor selectate</i>	441
<i>Indice de persoane</i>	453

După asasinarea lui I.G. Duca, „nimic nu mai avea să fie ca înainte”, observa un istoric care, studiind întregul deceniu trei, a constatat că, pentru prima dată, validarea mandatelor din Cameră a avut nevoie de 17 ședințe¹²¹. Premier este tot un liberal, Gheorghe – zis Guță – Tătărescu.

Întrucât mergea la numeroase festivități organizate în țară, el devine personajul unei epigrame a lui Stelian Ionescu-Angel :

Pliimbăreț, cu tot guvernul
La serbări, faci acoladă
C-ai ajuns să fii iubit :
Prim-Ministru de... paradă.

Și Dinu Brătianu avea privilegiul portretizării în versuri, fiindcă nu fusese de acord cu declararea stării de asediu și cu cenzura presei :

În contra stării de asediu
Te-ai pronunțat neîncetat,
Cătând să stabilești un mediu...
Zadarnic... ești asediat¹²².

Împotriva cenzurii se pronunță și A.C. Cuza, vechi epigramist. El publică o epigramă în care își imaginează că s-ar desfingeță acest mecanism de control autoritar asupra opiniei, ca să arate cu degetul spre cenzori :

Pe la, pe la noi, Numai lucruri noi : Zvon că ura ! ura !	A murit Cenzura... Lacrimi și jelanii, Cenzorii, sărmanii ! ¹²³
---	--

Țara era iar în campanie, dar de data aceasta pentru locale. LANC își scrie manifestele electorale antisemite în versuri. Cel adresat votanților din Satu Mare, de pildă, îvinuiește partidele vechi că au îngăduit „înrobirea la jidan”, motiv pentru care cere renunțarea la ele și intrarea pe „drumul drept”, acesta fiind, de fapt, semnul electoral al cuziștilor :

Hai, pe Cuza să-l urmăm, Pe drum drept azi să călcăm. De partide să scăpăm Pe jidani să-i vânturăm.	Jidovii nesăturați, De oriunde alungați, Toți aicea s-au oprit Toți la noi s-au cuibărit ¹²⁴ .
--	--

Ziarul în care apăreau asemenea rânduri dezgustătoare avea pe frontispiciu, lângă titlu, svastica și elogia realizările Germaniei

naziste¹²⁵, dezvoltând, pe de altă parte, o obsesie în privința numărului de evrei. Într-un chenar publicat în ediția din 11 noiembrie a *Apărării Nationale* despre „colonia jidovească în București” se susținea că numărul evreilor din capitală fusese în 1820 de 127, ei ajungând să fie peste 100.000 în 1914 și 250.000 în 1934: nu corectitudinea acestor cifre îi preocupa pe autori, ci stârnirea urii viscerale împotriva unei părți a cetățenilor români. Până și plugușorul era poluat de antisemitism. Textul cântului tradițional de Anul Nou era împănat cu referințe la votare, care-l învinuiau pe cetățean:

Dar de traiu-i blestemat
Și creștinu-i vinovat,
Căci e votu-n mâna lui

Și-l dă el nu știe cui,
Îl dă chiar jidanului
Slugilor plecate lui.

Plugușorul se adresa intelectualilor, cărora li se cerea să-l susțină pe A.C. Cuza :

Gândiți fraților cu carte
Dacă asta se mai poate
Cercetați și vedeți bine
Căci acum avem cu cine

Să scăpăm și de jidani
Și de hoți și șarlatani.
Numele l-avem pe buze :
Este domnul nostru Cuza.

Subliniind identitatea academică a acestuia, dar și înrudirea cu domnitorul Alexandru Ioan Cuza, versurile LANC anunțau ceasul libertății :

A.C. Cuza Profesorul,
Coborât din Domnitorul,
Ce-a jurat cu-a lui oștire
Să ne-aducă măntuire.
Hai Români să-ntindem hora

Căci acum sunat-a ora
Ora cea de libertate
Și de sfânta-ne dreptate,
Hăi ! ... Hăi ! ¹²⁶

Despre libertate, dar în sensul ei clasic, nu corrupt de xenofobie, vorbea și ziarul oficial al național-țărăniștilor :

Altfel nu se va mai putea trăi,
Se va putea numai muri.

Așa se încheia un articol al lui Demostene Botez, intitulat „Apărarea libertății”, care comenta debaterile din Senat referitoare la Legea privind apărarea statului. Acestea aveau loc simultan cu procesul intentat ucigașilor lui I.G. Duca și cu campania pentru alegeri comunale. Botez sublinia că „stirbirea libertății” pentru

„apărarea unei ordini legale” nu trebuie „să se transforme în apărarea ilegalităților revoltătoare pentru protejarea cărora să ni se ia cuvântul de protest și de revoltă”¹²⁷.

Discursul electoral al PNȚ menționa abuzurile comise de guvern – „furt de cărți de alegător, arestare de alegători, samavolnicii abjecte și chiar crime”¹²⁸ – și, aşa cum procedase și PNL când țăraniștii erau la guvernare, exagera fracturile din sânul partidului advers, creând în acest fel percepția că puterea divizează. PNȚ se folosea de această retorică într-un moment când organizațiile sale fuzionau cu „țăraniștii” conduși de dr. Lupu.

Pe de altă parte, peneteștii au sperat să recâștige un bastion important al puterii, și anume primăria capitalei. Dem. I. Dobrescu, care fusese la cîrma Bucureștiului, dar era suspendat din post de liberali, voia să revină în fotoliul de primar la alegerile din 30 mai 1934. Un apel lansat de PNȚ îl transforma într-un erou, care făcuse într-un mandat ce nu reușiseră alții în decenii: „Cetățeni ai Capitalei, Primarul vostru este Dem. I. Dobrescu. A luat în primire acum 5 ani cocina lui Bucur și a transformat-o în orașul lui Bucur. Ceea ce au neglijat alții primari în 40 de ani a reușit Dobrescu. Ajutați-l să ne construiască adevărată Capitală a României Mari, fără oftică, fără noroaie, fără praf și să desăvârșească opera începută”¹²⁹. Candidatul PNȚ a pierdut. Amicii săi politici i-au învinuit pe liberali că au recurs la „sistemul umpluturii”: aşa se numea aducerea la vot cu camioane a unor alegători – mai ales maturători și prostituate – care foloseau documente de vot care nu le aparțineau lor, ci unor medici sau avocați fictivi. Cererea de anulare a scrutinului nu a avut succes.

Consilierii locali au fost rareori personaje ale liricii politice. Rolul lor este mereu minor, nefiind altceva decât parte a unei mașinării de vot. Dacă se întâmplă să apară totuși în vreun catren, e pentru detalii care n-au neapărat de-a face cu politica. Așa e cazul unei creații a lui M.Ar. Dan, dedicate unui măcelar, despre care aflăm că ar fi cântărit 140 de kilograme și că tocmai fusese ales președinte al Casei Cercuale din Timișoara :

În contra lui n-am nici un dintre
De aceea nu vorbesc cu răutate,
Constat că ales a fost ca Președinte
Un om – în adevăr – „cu greutate”¹³⁰.

Detaliile fac, desigur, diferență. Inclusiv când este vorba despre persoane sus-puse. Cultul lui Carol al II-lea este atent îngrijit. Când se împlinesc cinci ani de la Restaurație, e editat un volum masiv cu mărturii ale celor care l-au cunoscut în diverse ipostaze. Unul dintre texte elogiază calitățile militare ale lui Carol din vremea Primului Război Mondial, când a condus un batalion de vânători de munte „pe drumul trist al retragerii în Moldova”. În ciuda împrejurărilor nefericite, soldații fuseseră – din câte se pare – entuziaști :

Vânător cu șapte vieți
Bag dușmanii-n sperieți
C-au în frunte pe-un maior
Și pe-un Prinț moștenitor.
Au în frunte pe Țeposul
Și pe Carol inimosul.

Când oi zice busuioc
Târgu-Ocnei arde-n foc.
Vânătorii ce făceau ?
Mii de dușmani doborau
Țara lor și-o apărau¹³¹.

Imnurile sunt la modă. Se fac chiar concursuri. Unul este inițiat de organizația de tineret a LANC. Iată cum sună o poezia ce-i reunea pe doi extremiști sub stindardul unui război religios :

Izbânda creștină ne-așteaptă
Alături de Cuza și Crainic, sub steag
Lupta-vom de-a pururi în lupta cea dreaptă,
Iar mâine credința, izbânda și steagul
Vor râde de dragul
Căminului drag.

Tonul este mesianic, iar nerăbdarea – foarte mare :

Veniți luptători spre cuvântul
Profetic și mare ! Veniți într-un gând !
Să smulgem din gheare de Iudă pământul,
Redându-i viața senină, cu soare !
Nădejdi viitoare
Veniți mai curând !¹³²

Nichifor Crainic intrase în formațiunea politică a lui Cuza în martie 1935. În iulie se constituie Partidul Național-Creștin, prin fuziunea LANC cu Partidul Național-Agrar al lui Goga, poetul devinând președintele PNC. Apariția noii organizații este întâmpinată cu un poem care cântă bucuria voievozilor, a Basarabilor și a Pârcălabilor, dar și a haiducilor, fericiți să-i descopere pe liderii PNC :

Durerile-ncep să dispară
 Şi glia să freamăte tainic :
 Se mişcă norodul din țară
 Cu Cuza, cu Goga şi Crainic.

Credința promite dreptate și libertate, adică – în interpretarea PNC – eliberarea de partidele care urmăreau „exploatarea nației românești” :

Veniți lângă noi cu credința
 C-a noastră va fi libertatea ;
 Cu Cuza ni e biruința,
 Cu Goga ni este dreptatea¹³³.

Lângă acest poem, un articol al lui Crainic explică în ce fel, constatănd „moartea democrației”, național-creștinii vor împlini „toate aspirațiile noului Stat al României Românilor”. Competiția dintre naționaliști urcă tonul diabolizării. O ilustrează Radu Bardă, care îi numește pe evrei „jidani” – scris cu majuscule – și face din ei „lipitori”, avertizându-i pe creștini că, dacă nu fac ceva, vor fi uciși :

Scutură-te, măi creștine,
 De JIDANII de pe tine,
 Că JIDANII-s lipitori
 Şi te sug până ce mori¹³⁴.

Același autor cerea insistent boicotarea produselor evreiești :

Cadă-mi carnea de pe oase și nebun în pat să zac
 Când intra-voi ca să cumpăr de la Ștrul măcar un ac¹³⁵.

Ziarul ce tipărea asemenea imprecații avea grija să facă lista cinematografelor „conduse de creștini”, pentru a evita contactele cu români stigmatizați ca „străini”, și cerea boicotarea concurenței din presă : „Români ! Nu cumpărați nimic de la jidani. Nu citiți presa jidovească : *Dimineața, Adevărul, Lupta, Zorile, Cuvântul liber*”. E un apel difuzat, multe săptămâni la rând, în cursul anului 1935.

Dar ce anume apărea în acele publicații puse la index de extremiștii de dreapta ? *Cuvântul liber* era o revistă de stânga, avându-i printre colaboratori pe doctrinarul marxist Șerban Voinea, pe graficianul Ion Anestin ori pe scriitorii Felix Aderca, Alexandru Sahia, Gherasim Luca și Miron Radu Paraschivescu, în care erau condamnate crimele

hitleriste, era criticat antisemitismul lui Eminescu și se făcea elogiu muncii fizice a proletarilor :

În portul vast eu sunt hamal infect
 Nu valorez o sumă tocmai mare.
 Pentru agenți sunt semnul de-ntrebare
 Și sunt tratat ca „individ suspect”.
 Eu nu mă port cu ghete lustruite
 Am unghiile mari și bătături.
 Muncesc s-astup acasă patru guri.
 Și nu iubesc femei sulemenite¹³⁶.

Zorile – ca și gazeta pe care a continuat-o, *ABC* – a fost dirijată de Emanoil Socor. În paginile ei este cultivată o atitudine antifascistă fermă și-i deplânsă precaritatea condiției muncitorilor. De pildă, în primele două numere din 1936 se cere protecție pentru vânzătoarele din magazinele de mezeluri, ca și pentru slujbașii poștali ori pensionarii ceferiști și sunt publicate versurile unei poete minore, Maria Cunțan, care, pentru a descrie sărăcia, se folosește de figura unei mame silite să-și abandoneze copiii :

Copii săraci și rătăciți
 În prag la ușa mea
 Închideți ochii și-adormiți
 Orfani fără de stea.
 Cu câtă trudă v-am lăptat

Ce jale mi-e de voi,
 Căci plec departe unde-n sat
 La țărmuri valurile bat
 Vă las flămânci și goi¹³⁷.

Dimineața își continua linia editorială, deplângând situația salariailor, care creșteau doar în cazul demnitarilor :

Frunzuliță foi de brad
 Toate lefurile scad...
 Scad și la funcționari
 Scad și la mămăligari,
 Scad la orice amploiați

Conțopiști și ipistați ;
 Numai la miniștri, cică
 Lefurile se ridică ;
 Numai la subsecretari
 Lefile se fac mai mari.

Era denunțată și generalizarea hoției :

Foaie verde foi de zgură
 Și în vremea asta dură
 Toată lumea fură, fură

Și se jură că nu fură
 Și din Vlașca până-n Cherțu
 Stăpânește numai sperțu,¹³⁸